ՔՍԱՆԵՒՉՈՐՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1753—ՇԱԲԱԹ—1—ՆՈՅԵՄԲԵՐ—Ն. Ք.—13—ՆՈՅԵՄԲԵՐ—1875

ՊԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին Կ. Պօլսոյ համր 8 Մէճ.
» Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ Կ. Պօլսոյ » 4 Մէճ.
» Գաւառաց » 5 Մէճ.
Իւրաքանչիւր թերթի գին 60 փրկ.
Յանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ:

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ
Դուրս գացած լրագրաց ծանուցմանց ծախքը խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր —Յնորէնեան պէտք ուղղուի, Կ. Պօլիս, Չինիլի խան, Մասիսի գրասենեակը:
Ձամբու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպիոյ հրապարակաց վրայ Օսմանեան արժեթղթոց անկումն Եգիպտական արժեթղթոց ալ անկում պատճառեց, մի և նոյն անվստահութեան ենթարկելով զանոնք ալ իբրև Օսմանեան տէրութեան բաղդակից և համերաշխ երկրի մը թուղթերը:

Բարձր Խտիւն՝ այս անվստահութեան առաջքն առնելու համար ամեն ջանք 'ի գործ կը դնէ ցոյց տալով՝ թէ Եգիպտոսի փարչական վիճակը շատ հեռի է Թուրքիոյ վիճակէն, և թէ Եգիպտոս իւր պարտքը վճարելու մասին որ և է դժուարութեան ենթակայ չէ:

Հետևեալ նամակը, զոր անուանի Սըր Սամուէլ Պէյքըր Լօնտրայի Թայմզ լրագրին գրած է, Բարձր. Խտիւին յուսադիր և հանճարեղ ջանից շնորհիւ Եգիպտական երկրին հետզհետէ ստացած նիւթական զարմանալի բարգաւաճման նկարագիրն է, որ բաւական է ցուցնելու թէ անյողդողդ կամքն ու յարատևութիւնն՝ երբոր հանճարի հետ միանան՝ կրնան երկրի մը վիճակը քիչ ժամանակի մէջ կերպարանափոխ ընել:

«Եգիպտոսի Խտիւին քով հրամանատարութեան կարևոր պաշտօն մը կատարած և հետևաբար Նորին Բարձրութեան հետ մտերմական յարաբերութեան մէջ գտնուած ըլլալովս՝ ցաւ 'ի սիրտ կը տեսնեմ որ Եգիպտական արժեթղթոց տէրերը՝ Պօրսայի գիններուն իջման հակամիտութիւնը տեսնելնուն պէս՝ երկիւղի մէջ ինկած՝ զանոնք վաճառելու կըդիմեն: Եգիպտական արժեթղթոց տէրերուն տասնէն ինը բոլորովին անգէտ են Եգիպտոսի վիճակին, և Թուրքիոյ մէջ պատահած ելմտական չփոթութիւնն այնպիսի ձախող խելայեղութիւն մը պատճառած է անոնց, որ զիրենք 'ի կործանում կը տանի:

«Թուրքիոյ և Եգիպտոսի մէջ բաղդատութիւն մ'ընելն այնչափ անընդունելի է, որչափ այս երկու երկիրներուն կառավարութեանց մէջ բաղդատութիւն ընել:

«Եգիպտոսի Խտիւը կենդանագէտ խելացի, կորովի, աշխատասէր, և իւր երկրին կարողութիւններն աճեցընելու և արևելեան միջակ տէրութեան մը վիճակէն Եւրոպայի լուսաւորեալ տէրութեանց աստիճանը հասցունելու մեծ և գովելի փառասիրութեամբ վառեալ մարդ մ'է:

«Այս ազնիւ խորհրդով Խտիւն այնպիսի բարենորոգումներ ըրաւ Եգիպտոսի մէջ, զորս արևելեան ոչ մի տէրութիւն մինչև այսօր չէ համարձակած գործադրել:

Գերեվաճառութեան ուղղապէս դէմ կենալ, հիւպատոսական իրաւասութեան տեղ հանրազգային իրաւասութիւն մը հաստատեց, և արդեան ժամանակի ամեն բարեքումներն անդուլ յառաջ մղեց միշտ ճարտարապետական և երկրաչափական ընդարձակ շինութիւններով ներքին հաղորդակցութեանց և փոխադրութեանց դիւրութիւնը կազմելով: Սուէզի ջրանցքն, Աղէքսանդրիոյ նոր նաւահանգիստը, 1100 մղոն երկաթուղի, Սուտանի հեռագրական գիծերն, Սպիտակ Նեղոսի շոգեշարժ նաւախումբն, որ մինչև Ափրիկէի կեդրոնը կը բանի, շաքարի և բամպակի մշակութեան յառաջացած անհուն երկիրները, Սուտանի երկաթուղւոյն աւարտելէն ետև մինչև այն արգասաւոր գաւառները տարածուելիք անկարկութիւններն, ասոնք են ահա Եգիպտոսի խտիւին [illegible] մ'է, որ արևմտագէն մինչև կէս գիշեր յառաջդիմութեան և զարգացման գաղափարներով կ'զբաղի:

Վերջին տասնևհինգ տարիներուն մէջ Եգիպտոսի տուած անհուն ծախքուն 'ի հարկէ բազում ծախք պատճառեց, բայց ծախուած ստակին առևտրական այնպիսի դրամագլուխ մ'եղաւ, որ քանի երկիրն յառաջ երթայ, այնչափ աւելի շահ պիտի բերէ:

«Ըչ ոք իւր դրամական վարկին այնչափ հոգածու է՝ որչափ Եգիպտոսի Խտիւը, և ես համոզուած եմ որ ներկայ տագնապին մէջ իւր վարչութիւնը բարձրացնելու փառասիրութիւնն ունի:

«Ամեն բռնապետական երկիրներու համար, ուր յաջողութիւնը կամ անյաջողութիւնը կառավարողին անհատական բնութենէն կախեալ է, առնելիքի տէրերը պարտաւոր են իրենց պարտապան գահակալները ճըշտիւ զատելու: Խտիւն և այլ իշխանաց մէջ այս տարբերութիւնը կայ, որ Ն. Բարձրութիւնը գործնական վաճառականութեան հետամուտ միտքի մը ձիրքերը պետական մարդու մը ձիրքերուն հետ միացուցած է: Եգիպտոս պարզապէս հողագործ երկիր մ'է՝ ընդարձակ հարստութիւններ արտադրելու կարող. բայց Խտիւն իւր դահակալած ժամանակ բամպակին մշակութիւնը տղայութեան մէջ գտաւ և փոխադրութեան միջոցներն անդոյ:

«Այսօր տեսնուած կարգէ դուրս փոփոխութիւնը մէկ մարդու մը անյողդողդ կամքովն ու ազդուութեամբը գլուխ ելած է, և Եգիպտոս՝ այս ժամուս՝ կարևոր ապագայի մը մեծ ճամբուն վրայ կը գտնուի:

«Ըսուեցաւ թէ Խտիւին մեռնելէն ետև երկիրը կրնայ վերստին խառնաշփոթութեան մէջ ընկղմիլ. բայց այս հաւանականութեան առաջքն իմաստութեամբ առնուած է՝ ուղղակի յաջորդութիւնն ապահովելով: Իւր որդիքը խիստ լուսաւորեալ երիտասարդներ են, Եւրոպական կրթութեամբ մեծցած: Իւր նախարարներն՝ արևելեան բռնապետներուն սովորաբար ընտրած մարդոց կարգէն չեն: Նուպար փաշայի, Շէրիֆ փաշայի և Րիազ փաշայի պէս անձինք, որոց յաջողակութիւնն ու ուղղութիւնն հանրածանօթ է, ինչպէս նաև ելմտից անխոնջ նախարար Իսմայիլ փաշան, ըստ բաւականի կերպաշխատօրէն թէ ապագայն անտես եղած չէ:

«Եգիպտոսի մասին ունեցած իննամեայ փորձառութիւնս համոզած է զիս, թէ այսպիսի իմաստուն վարչութեան մը ներքև երկիրն արագքայլեր պիտի առնու յառաջդիմութեան [illegible] ունեցած ամեն առանձնական խօսակցութեանցս և իրմէ ստացած հրահանգացս մէջ՝ տեսած եմ միշտ որ երկրագործութիւնն ու վաճառականութիւնը տարածելու միակ եռանդով վառեալ է, վասն զի Եգիպտոսի մէջ քաղաքակրթութիւնն յառաջ տանելու ճշմարիտ միջոցներ ճանչած է զանոնք:

«Խտիւն Եգիպտոսի մէջ իւր դարը կանխած է, և անոր համար է որ արևելեայց բնական եղած անըղդգայութեան յաղթելու այնչափ ճիգ թափած է: Արագ յառաջադիմութիւն ձեռք բերելու փափաքը մեծ ծախքեր ընել տուած է իրեն. բայց որովհետև կրնայ իւր ծախքերը ներկայիս պահանջմանց համեմատ նուազեցնել, բնաւ երկիւղի կամ անստատութեան լուրջ պատճառ մը չեմ տեսներ Եգիպտական արժեթղթոց ունեցողներուն քով: Ասոնք պարտին խորհիլ, որ եթէ Թուրքիոյ մէջ անցք ունեցած յանկարծական հարուածն փոխնորդ Եգիպտական արժեթղթերն հրապարակին վրայ իյնեն, իրենց սեփականութեան արժէքը կորսնելէ զատ ուրիշ բան չեն ըներ: Ուրեմն յանցանքն Եգիպտոսի չէ, այլ իւր պարտատէրներուն ջղային դրդուութեան:

Սամուէլ Վ. Պէյքըր

Ռուսիոյ պաշտօնական Մէսսաժէ լրագրին յօդուածը՝ զոր անցեալ շաբթու Պօսփօր լրագրէն թարգմանելով հրատարակած էինք, բուն յօդուածին համառօտ կամ մանաւանդ կրճատեալ մէկ քաղուածն էր:

Այս անգամ Բեթըրսբուրկի Ժուրնալ լրագիրն յիշեալ կարևոր յօդուածին պատճէնը Ռուսերէնէ Գաղղիերէնի վերածած և ամբողջապէս հրատարակած ըլլալով, մեք ալ արժան կը համարիմք նոյնութեամբ թարգմանել 'ի կատարեալ տեղեկութիւն մեր ընթերցողաց:

«Պալքանի թերակղզւոյն մէջ այս միջոցիս անցած քաղաքական կարևոր անցքերն առանձին չդիտեր Ռուսիա, այլ երկու տէրութեանց հետ դաշնակցած, որք անոր պէս Եւրոպական խաղաղութիւնը պահպանելու և ամրապնդելու փափաքով վառեալ են: Այս դաշնակցութիւնն՝ ամեն աշխարհաքաղաքական շահախնդիր դիտումներէ հեռու՝ կառավարութեանց փոխադարձ վստահութեանը վրայ հիմնեալ և երեք կայսերաց տեսակցութեամբն ամրացեալ կը ներկայանայ Եւրոպայի, ոչ իբրև անոր բաղդին վճռատու, այլ իբրև պաշտպան անոր ազատութեան և իբրև պահապան անոր անդորրութեան: Այս դաշնակցութեան կրնան յարիլ ամեն անոնք որ խաղաղութիւն կը խնդրեն:

«Բայց Ռուսիա, այս դաշնակցութեան մասնակցելով՝ Թուրքիոյ քրիստոնեայ ժողովրդոց նկատմամբ ամեն ժամանակ ցոյց տուած համակրական հոգածութիւնը չզոհեց, որուն միշտ մասնակից եղած է համօրէն քրիստոնեայ Եւրոպա: Թուրքիոյ քրիստոնէից համար Ռուսաց ազգին ըրած գոհողութիւնք այնչափ մեծ են, որ իրաւունք կուտան Ռուսիոյ իւր համակրութիւնը բովանդակ Եւրոպիոյ առջև յայտնել:

«Կայսերական կառավարութիւնը Պալքանի թերակղզւոյն քրիստոնեայ ժողովրդեան նկատմամբ ունեցած վաղեմի համակրութեան գիտակցութիւնն ունենալուն հետ՝ տեսնելով նաև այն վտանգն որ Եւրոպիոյ խաղաղութեան կ'սպառնայ, չկրցաւ հիմա ալ, ինչպէս յառաջադոյն նմանօրինակ պարագայից մէջ, անտարբեր և անգործ հանդիսատես մնալ այն անցից, որոց թատր եղած է Հերսեգի գաւառն, և կ'սպառնայ Սերվիա և Գարատաղ ալ քաշել անհաւասար կռուի մը մէջ ձգել, և այսպէս այնպիսի պատերազմ մը բորբոքել, որոյ սահմանը նախատեսել դըժուարին է: Ամենէն առաջ ձայն բարձրացուց 'ի պաշտպանութիւն Հերսեգի տարաբաղդ ժողովրդոց՝ որք չափազանց տուրքերէ ընկճեալ էին, և 'ի պահպանութիւն խաղաղութեան, որ խիստ հարկաւոր է ընդհանուր Եւրոպիոյ և մանաւանդ Թուրքիոյ: Իւր հրաւիրանօք, Գերմանական և Աւստրօ-Հունգարական դաշնակից տէրութեանց կառավարութիւնները՝ Թուրքիոյ մէջ ապագայ չփոթութեանց առաջքն առնելու նըմանօրինակ [illegible] վառեալ, փութացան աջակցիլ իրեն, որպէս զի Բ-

Դուռն իւր ապստամբեալ հպատակաց հետ հաշտեցնէն ։

« Գաղղիոյ Անգղիոյ և Իտալիոյ կառավարութիւններն ալ՝ Հիւսիսային տէրութեանց պէս՝ Թուրքիոյ գործոց վիճակին Եւրոպիոյ խաղաղութեան վտանգաւոր ըլլալն զգալով, բաղձացեալ նպատակին հասնելու համար անոնք ալ իրենց ջանքը նուիրեցին ։ Կ. Պոլսոյ մէջ տէրութեանց երեսփոխաններուն (դեսպաններուն) խաղաղարար խորհրդոց առաջին արդիւնքն եղաւ հիւպատոսական յանձնաժողով մը ղրկել Հէրսէք, որպէս զի ապստամբները կառավարութեան հետ հաշտեցնելու ջանք ընէ, և երկրորդ արդիւնքն եղաւ Վեհ. Սուլթանին ազատօրէն և ինքնակամ իրատէ մը հրատարակելն, որով իւր հպատակաց տուրքերուն կարևոր թեթևութիւն մը կը շնորհէ, դատաստանական ատենից առջև իւր մահմէտական հպատակաց հաւասար իրաւունք և վարչական լաւագոյն կազմակերպութիւն խոստանալով ։

«Աւելորդ է ըսել թէ ոչ ոք կրնար կասկածիլ Վեհ. Սուլթանին անկեղծ բաղձանաց վրայ, որով իւր քրիստոնեայ հպատակաց ներկայ յուսահատական վիճակը բարւոքել կուզէ ։ Մեծ տէրութեանց կառավարութիւններն համակրութեամբ ընդունեցին Նոր իրատէն, զոր անժխտելի ապացոյց մը կը համարին թէ Վեհ. Սուլթանն իւր քրիստոնեայ հպատակաց օգուտը կը հոգայ միշտ ։ Բայց մտաւոր անցեալի մ'օրինակներն յայտնապէս ցուցնելով թէ 'ի նպաստ քրիստոնէից Սուլթանին կամաց նմանօրինակ յայտարարութիւնները մեռեալ տառ մնացած են, և թէ այն համեմատաբար սեղմեալ իրաւունքները՝ զորս Թուրքիոյ դաւանաց ամենայն քրիստոնեայները կը վայելեն, Եւրոպական դիւանագիտութեան պա[illegible] որոշմամբը շնորհուած են անոնց, Եւրոպիոյ հասարակային կարծիքը կը պարտաւորէ Սուլթանին Նոր իրատէին ալ արժան եղած վստահութիւնը չընծայել, բայց արտայայտութիւն այն հոգածութեան զոր Նորին վեհափառութիւնը կը բերէ իւր քրիստոնեայ հպատակաց աղետաբեր վիճակին ։ Իսկ դալով Թուրքիոյ կառավարութեան այս տեսակ հրամանագրերուն վրայ քրիստոնեայ հպատակաց ունեցած վստահութեան, այն աստիճան խախտած է, զոր դժուար պիտի ըլլայ Դրան մէկէն 'ի մէկ վերահաստատել առանց Եւրոպական կառավարութեանց բարեկամական աջակցութեան ։ Տարակոյս չկայ թէ Եւրոպական կառավարութիւնք չպիտի զլանան այս աջակցութիւնը, և Դուռն ալ իւր կողմէ պիտի փութայ քրիստոնէից նկատմամբ ըրած հանդիսաւոր խոստումները կատարելու անկեղծ դիտաւորութեան չօշափելի փորձեր տալ կառավարութեանց, և վերջ մը դնել այն անկանոն վիճակին, որ այսչափ երկիւղ կը պատճառէ Եւրոպիոյ ։ Վերջապէս կրնանք հաւատալ ըլլալ որ մինչև ցարդ Թուրքիոյ մէջ կնցած չարաշչուկ վիճակն, որ թէ՛ Դրան, թէ՛ իւր հպատակաց և թէ՛ Եւրոպիոյ վնասակար է, պէտք է վերջ գտնէ ։ »

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պօմպէյ 9 Նոյ.

Կալէսի իշխանն երէկ հոս հասաւ, և փառաւոր կերպիւ ընդունուեցաւ ։ Եօթնատուն իշխանք եկած էին Անգղիոյ գահուն ապագայ ժառանգն ողջունելու ։

Փարիզ 10 Նոյ.

Ազգային ժողովն ընտրական օրինաց 12 յօդուածներն ընդունեց ։ Շրջանակի քուէարկութեան վրայ կարևոր վիճաբանութիւն մ'սկսաւ, որ վաղն ալ պիտի շարունակուի ։

Աթէնք 10 Նոյ.

Ութ երեսփոխանք ամբաստանագիր մը ներկայացուցին Պուլկարիսի նախարարութեան դէմ ։ Ժողովն ալ իւր նախագահին յանձնեց 5 անդամէ յանձնաժողով մը կազմել որ ամբաստանութիւնը քննելով տեղեկագիր մը ներկայացնէ ։

Գահիրէ 10 Նոյ.

Նուպար փաշան շրջաբերականով մը ծանոյց հիւպատոսաց թէ Եգիպտական զօրքերն Հապէշստանի Ամհարա կամ կօնտար մայրաքաղաքը գրաւեր են Հոկտ. 11ին, և երկրին Ամիրն հնազանդութիւն յանձն առնլով՝ խնդրեր է Եգիպտական կառավարութեան հրամանին ներքև ծառայել, և այս խնդիրն ընդունուեր է ։

Լոնտրա 10 Նոյ.

Օսմ.	Քօնս.	24 1/4
Խոխ	865	32
»	1869	28
»	1871	37 1/2
»	1872	44
»	1873	27 5/8
Եգիպտ.		58 5/8
Անգլ. Քօնս.		94 1/4

Լիվերբուլ 10 Նոյ.

Բամպակ Միտլինկ—Օրլէան		7 1/4
»	Ֆայր Տօլէրան	4 3/4

Ծախուած 8000 հակ ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ վսեմ. Աարիֆի փաշան վիճնայի Օսմանեան դեսպան անուանեցաւ ։

Դարձեալ կայսերական հրամանաւ՝ վսեմ. Սեւֆան փաշա Արսլանեան՝ որ պատերազմական մեծ ժողովոյ առաջնական մասին անդամէ, քննչութեան (Միւֆէթթիշ) պաշտօնով Վիտինի, Նիշի և Ենիպազարի կայսերական բանակները պիտի պտըտի, և պէտք եղածը կարգադրելով, տեղեկագիր պիտի մատուցանէ Բ. Դրան ։

Մայրաքաղաքիս Անգղիական դեսպան Սըր Հէնրի Էլիօթ չորեքշաբթի օր Բ. Դուռն երթալով երկար տեսակցութիւն մ'րրաւ արտաքին գործոց նախարարի տեղապահ և խորհրդական վսեմ. Տաւեան Յարութիւն էֆէնտիի հետ ։

[illegible] էֆէնտի նախարարաց խորհրդոյն ներկայ գտնուեցաւ, իբրև առժամանակեայ նախարար արտաքին գործոց ։

Ելումտից նախարար վսեմ. Եուսուֆ փաշան չորեքշաբթի իրիկուն Մեծ-Եպարքոսին ապարանքն երթալով 'ի տեսակցութիւն, յանկարծ հիւանդացաւ, և անմիջապէս իւր ապարանքը փոխադրեցաւ ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆԱՊՈԼԻՍ
ԵՕՀԱՅԸ ՍԱՄՈՒՄԻՒ

31 Հոկտ. ուրբաթ իրիկուն		26 17
1 Նոյ. շաբաթ առաւօտ		
բացուեցաւ		26
կէսօր		26 19

Կ. Պոլիս 31 Հոկտ.

Օսմանեան ճէնէրալի բաժինք Անգղիոյ			4 20
« փոխանակութեան	»		3,20
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»		4 20
Քրէտի Ֆօնսիէռ	»		5 20
Քրէտի Օսթրօ—Թիւրք			—
Երկաթուղեաց		ֆր.	71 1/2
Փոխ. 1863		»	168
» 1865	»	»	168
» 1869	»	»	143
» 1872	»	»	40
» 1873	»	»	140
Թրամուէյ		Օսմ. լիր	2 30

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՅ
31 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Անգղ. լիրա	գուրուշ	110, 5
Նաբօլէոն ոսկի	»	88 40
Իմբէռիալ Ռուսա	»	89 40
Դըրոդիկ	»	51 22
Հինգ ֆրանք	»	—
Չինգօ	»	105, 25
Պլինձ	»	134 20

ԱԶԳԱՅԻՆ

Հինգշաբթի օրը Քաղ. Ժողովոյ Մեծ. անդամները Գեր. փոխանորդ Հօր յատուկ հրաւիրմամբ 'ի Պատրիարքարան գումարեցան ։

Փոխանորդ Հայրը Մայր դիւանէն ղրկուած նամակը ներկայացընելով՝ յորդորեց որ վարչական այսպիսի տագնապի մը մէջ, երբ Ս. Պատրիարքն հրաժարած է, տեղապահի ընտրութեան չձեռնարկուած՝ իրենք ալ հրաժարականով չծանրացընեն այս տագնապը 'ի սէր ազգին, և այլն ։ Ժողովականք փոխանորդ Հօր յորդորներէն և Մայր դիւանին նամակին պարունակութենէն կէս համոզում ստանալով, խնդրեցին որ հետևեալ ուրբաթ օրն Ատենապետ վսեմ. Սիմօն պէյի ներկայութեամբը ժողով կազմեն և այս խնդրոյն վրայ վերջնական կերպով խորհրդակցին ։

Փոխանորդ Հայրը փութաց ինք անձամբ երթալ նոյն օրը վսեմ. Սիմօն պէյին և խնդրել որ հետևեալ աւուր նստին ներկայ գտնուի, միանգամայն իրաց վիճակը բացատրեց անոր ։

Երէկ, ուրբաթ, Քաղ. Ժողովոյ Մեծ. անդամք վսեմ. Սիմօն պէյի ատենապետութեամբ ժողով կազմեցին, ուր ներկայ գտնուեցաւ նաև փոխանորդ Հայրը, և յետ երկար խորհրդակցութեան, որոշեցին իրենց հրաժարականն ետ առնուլ և ըստ այնմ գրել Ազգ. Ժողովոյն թէ այս մասին եկած նամակին պարունակութիւնը բաւական փոխարինութիւն կը համարուի Պէշիրեան էֆ.ի անվայել լեզուաւ հարցման, որուն ալ պատասխանը պիտի տրուի, նկատելով որ հարցումն Ազգ. Ժողովն ինք ստանձնած է ։

Ժողովականներէն ոմանք՝ ընդ որս նաև վսեմ. Սիմօն պէյ՝ անձնական զբաղմանց ծանրութեան պատճառաւ այլ ևս պաշտօն վարելու անկարող ըլլալնին յայտնեցին, սակայն որոշուեցաւ որ առ այժմ առոր խօսքը չըլլայ մինչև որ Ս. Պատրիարքն իւր հրաժարականն ետ առնու և կամ տեղապահի մ'ընտրութիւն ըլլայ ։

Լրագրոյս մամուլը դրուած ժամանակ սրտի դառն ցաւօք կը լսենք թէ Պալեան վսեմաշուք Յակոբ պէյ, որ իւր տիկնոջ մահուանէն ետև փարիզ քաշուած էր, հինգշաբթի առաւօտ իւր մահկանացուն կնքեր է ։ Յակոբ պէյի ճարտարապետական հաղուագիւտ տաղանդը, դրական և մանաւանդ բանաստեղծական կիրթ ճաշակը, ազնիւ և ազատամիտ բնաւորութիւնը, վեհանձն առատաձեռնութիւնն և մանաւանդ ջերմ ազգասիրութիւնը ճանչողներն իրաւամբ խոր ցաւ պիտի զգան այս մեծահանճար և ընտիր անձին քառասնամենի տարաժամ մահուան վրայ, որ ոչ միայն Պալեանց բարերար գերդաստանին՝ այլ և համայն ազգիս համար անդարմանելի կորուստ մ'է ։

Աստրախան 21 Հոկտ. 2875

. . . Խմբագիր Մասիս լրագրոյ ։

Ձեր պատուական լրագրոյն էջերն մի ունայնարանութեան կամ լաւ ևս է ասել մի չարամտութեան պատասխանելով գրուել չէի ուզեր երբէք. բայց որովհետև այդ չարամտութիւնն ազգին օգտին նուիրեալ մի անձի կարծին կուզէ իւր սլաքներն, պարտ անձին կը համարիմ զայն չարամտութիւնն յերեան բերել յանուն ազգային օգտի ։

Կէ յվէի Գուրտինլեն գիւղէն չգիտեմք ո՞ր ազգասէրն ու կրօնասէրն սեպտեմբեր 9 թիւ Հայրենիքի* մէջ իւր տեղեկութիւն լուր տուած կըլլայ թէ նոյն կողմերն և մանաւանդ Գուրտինլէնի մէջ բողոքականութիւնն օր ըստ օրէ ճարակելու վրայ է, և Հայրենիքի խմբագրին տեղի կուտայ հարցունելու. « չգիտեմք թէ Նիկոմիդիոյ Առաջ. փոխանորդ Արժ. Տ. Սաեփան վարդապետն ո՞ւր կըզտնուի այժմ և այլն ։ »

Հայրենիքի նամակագրին անունը արջատ և ծածկել ուզուեր է նամակագրին կողմէն, թերևս գիտութեամբ, կամ Հայրենիքի խմբագրին կողմէն անգիտութեամբ, որչը դուրս մնացած լինելով մատնուած է նամակագիրն Հայրենիքի հետևեալ տողերէն ։ « Արդէն Գուրտինլէնի ազգայինք միաբան ոգւով կաշխատին իրենց ինկած բաժինը սիրով կատարելու թէ բերանով և թէ գրչով, ինչպէս որ տեղւոյն դատաստանական պատուելին բողոքական մոլորութեանց դէմ ընդարձակ տետրակ մ'է գրած մեզ, սակայն կը ցաւինք որ մեր լրագրոյ անձուկ թերթերուն մէջ այդպիսի ընդարձակ տետրակ մը հրատարակել անկարելի ըլլալով պարտաւորած եմք առայժմ զանց ընելու և այլն ։ »

Մեք Հայրենիքի այս լուրը կարդալով իրաւունք չհամարեցանք առ ժամայն բան մի ասել, մանաւանդ թէ տխրեցանք, զուցէ բողոքականութեան ճարակումն և Առաջ. փոխանորդին յայս մասին անհոգութիւնն իրաւ են ասելով ։ Սակայն այսպիսի մի ցաւալի լուր վերայ մեր հետաքրքրութիւնն գոհ ընելու մօք՝ իբրև պաշտօնական աղբիւրի՝ դիմեցինք առ Գեր. Առաջ. փոխանորդն, և այն լուրին սուտ լինելն իմացանք. բայց և այնպէս գոհ չեղանք. երկու երեք օր սպասեցինք դարձի բարապանին (ետաստգի) Նորին գերապատուութեան, որ ուրիշ գործով Գուրտինլէն գնացած էր արդէն, և որ գալով մեզ տեղեկութիւն տուաւ թէ «բողոքականներն արդէն եղածներն են, նոր եղող չկայ »։ Իսկ արժանահաւատ ուրիշ մէկն՝ որ նոյնպէս Գուրտինլէնէն եկած էր, մեր հարցմանց պատասխանելով՝ այսչափ միայն ասաց թէ տեղւոյն երևելիներէն մին՝ որ արքունի՛ արոց հաւաքիչն է եղեր, [illegible] բողոքական լինել, իրմէն հաշիւ և հաշուետար պահանջող մասին 'ի հեճուկս ։

Ասկէ բնականապէս կը հետևի թէ այն անձն կամ բաց ունի, որոյ յայտնուիլն չուզէր, և կամ ազգայնոց հաշիւ պահանջելու իրաւունքն իր չահասիրական անարդ կրից ծառայեցունող մէկն է ։ Սակայն այս երկուքէն առաջինը տեղացի ազգայնոց, իսկ երկրորդն ընդհանուրին դատողութեան վերաբերեալ լինելով, և մեք այդ անձին հետ հօս բնաւ գործ չունենալով՝ կանցնիմք այս կէտին վրայէն և կը դառնամք մեր խօսքին շարունակութեանը ։

Այս երեք արժանահաւատ աղբիւրներուն մեզ տուած լուրերն ալ տակաւին բաւական չհամարելով՝ արժանի դատուեցաւ իրողութեան մօտ գտնուող երկու անձի գրել և ստոյգ տեղեկութիւն խնդրել այս մասին ։ Արդ, այս երկու անձանց պատասխանիքն ալ կասեն թէ արդէն եղածներն 10—13 տուն են միայն, և թէ նոր բողոքական եղող չկայ ։ Այս երկու անձանց մին ալ Հայրենիքի մէջ «բողոքականութիւնը կը ճարակի» ասելով ազդակ բարձող Նշան պատուելին է, որ իրաւունք կայ մեզ իր սրտէն իր գլուխը կտրելու՝ երբ իր նամակին մէջ կը գրէ ընդ այլս հետևեալ խօսքերն ։ «Սակայն մեր դպրոցը այժմ կիւրակէ օրն թանգարան ըլլալով՝ քարոզութիւն կըլլայ, և շատերը չակուելու վրայ են ։ » Արդ՝ եթէ չակուելու վրայ են, ուրեմն ծուլելու վրայ չեն, և յայնժամ իրաւունք կունենամք ասելու թէ Հայրենիքի նամակագիրն բարեմիտ ու հշմարիտ ազգասէր մէկն եղած չկրնար լինիլ. զի եթէ բարեմիտ լինէր, եթէ հշմարիտ ազգասէր լինէր, բողոքականութեան դայծն տուած լինելու էր ուզղակի այն անձին՝ որուն յանձնուած է ժողովրդեան հոգևոր հովութիւնն, այսինքն Առաջ. փոխանորդ Ս. Հօր, և ոչ այս Հայրենիքին. երբ նա անփոյթ լինէր, կուտէր իրաւունք ծանր ամբաստանութիւնս 'ի վերայ, և մեք իրեն հայնակից

* Կը ցաւինք որ Հայրենիքի պէս թերթի մը հրատարակութեանց կարևորութիւն կը տրուի ։

կը լինէինք՝ երբ այսպէս չըլլար, իր վրայ տարբեր կերպով խորհելու կրտուենք կուննանք։ Արդարև ի՞նչ կը նշանակէ՝ ընդարձակ տեսրակ մի մրոտել, և փոխանակ զայն իւր՝ մոլորեալ եղբարց առջև կարդալով զանոնք համոզելու, Հայրենիքի զրկել, որ իւր թերթին անձկութեանը պատճառաւ մասացութեան և փոխնիներու մտանելու կ՚արիպուի։ Իր մոլորեալ եղբարց առջև, կասեմք, որք մեր Աւետարանին, մեր սուրբ եկեղեցւոյն և մեր պաշտած Աստուծոյն չհաւնելով՝ նոր Աւետարան, նոր եկեղեցի և նոր Աստուած ընտրելու ելած են. նոր կասեմք, զի եթէ նոյն է Աւետարանն, եթէ նոյն է նորա ուսուցած Աստուածն, ի՞նչ հարկ ազգային եկեղեցին և ազգային միութիւնը թողլու և օտարին Աստուած և Աւետարան մուրալու . . . :

Բայց ի՞նչ են այս ամօթալի խայտառակութեան պատճառն ու դարմանն։ Պատճառն է կասեմք ամենքս ալ, տգիտութիւնն. իսկ դարմանն՝ լոյս գիտութեան և կրթութեան։ Լաւ ուրեմն, ազգայնոց ազխատութեան երեսէն որ ըստ օրէ սոտ և անդ օտար կրօնի «վաճառականներուն» որս գնալը տեսնելով երբ ազգային խմբագիրք և ուրիշ ուսումնական անձինք քարոզ կը կարդան թէ Ազգին ապագայ սերունդն նոցա որդայթներէն զերծ կամ Ազգային միութեան մէջ պահելու համար պէտք է դպրոցաց թիւը շատցնել, նոցա վիճակը բարւոքել և բարձրացունել, կրթական լուսոյ և կրթութեան ճառագայթները սփռել մըտքերու հորիզոնին վրայ, ոչինչ նուազ ցաւալի է տեսնել որ գրչի թզուկներ կամ լրագրի ասպարէզն երևնալու տենդով կամ մի ուրիշ չարակամութեան գործի գտանալով՝ փորձ կփորձեն ազարտել կամ վհատեցնել այն ոգին որ կաշխատի լոյս ու կրթութիւն տարածելու հոն՝ ուր իւր զգացումը կկոչի և իւր պարտքը կհրամայէ։

Վիճակիս Առաջ. փոխանորդ Ս. Հայրըն թէ և երկրաստարդ ըլլայ, թէ և մարդկային թերութիւններ ունենայ՝ որ հասարակ է ամենեցուն, իւր միով յատկութեամբն՝ այն է իւր ուսումնասիրութեամբն իւր ստոյգանին և փափուկ պաշտօնին ամենէն աւելի արժանաւորագոյններէն մին է ըսելու չեմք տարակուսիր, մանաւանդ որ ժողովուրդ հովուելու համար պէտք եղած փորձառութիւնն ալ ստացած է արդէն Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր պէս մի հանճարեղ հովուի Առաջնորդութեան բովին մէջ։ Ուստի ցաւ է մեզ և Ազգայնոց յառաջադիմութիւնը սիրող ամեն անոնց որ զինքը կըճանչեն, տեսնել, որ իւր Սրբազան Հօր իրեն ուսուցած և յանձնած հովուական պաշտօնին մէջ արժանապէս աշխատած, և Ատրպատակի պէս մի մեծկակ գիւղաքաղաքի Ազգային մանկտւոյն դաստիարակութեանը սահմանեալ մի երևելի շինուածը (2000 լիրայի գործ) անձնական աշխատութեամբ յառաջ տարած միջոցին հարուածներ կընդունի իւր անփորձ մի սնապարծ բանի համար՝ որ ինքնին գոյութիւն չունի, ինչպէս աւելի յառաջ ցուցինք ընդ այլոց վկայութեանն նոյն իսկ ամբաստանողին այն խօսքովը թէ «չատերըն չուկուելու վրայ են», և մեր գիտողութեամբն թէ «եթէ չուկուելու վրայ են», ուրեմն ծախելու վրայ չեն». որով Հայրենիքի մէջ Նորին Գերապատուութեան դէմ իւր ամբաստանութիւն կամ ասլիկարութեան նշան գրուած «բողոքականութիւնն որ ըստ օրէ կճարակի» խօսքն ալ յոդս ցնդելով՝ կըմնայ ստութիւնն մերկապարանաց։

Խօսքերնիս ամփոփելով կասեմք թէ Նորին գերապատուութիւնն բնաւ ցաւելու չէ այսպիսի չարամիտ կամ տղայական ոտնայնաբանութեանց վրայ, այլ իր հովուական պարտքերն աւելի ճշգիւ և անթերի կատարելու համար զանոնք իբր խթան նկատելու է իրեն*։

* Կասկած կայ թէ Նիկոմիդիոյ փոխ—Առաջնորդին դէմ նիւթուած թշնամութեանց գործարանն Արմաշու վանքն է, որոյ փանաջայրը կերևի թէ Նիկոմիդիոյ առաջնորդութիւնն ալ ձեռք անցունելու մեծ բաղձանք ունի։

Իսկ Առաջ. փոխանորդին ո՛ւր լինելն գիտնալու համար բարեկամաբար խորհուրդ կուտամք Հայրենիքի թէ «արդեօք ո՛ւր կը գտնուի» ի հարցման և տարակուսի հարկ չկայ. Պատրիարքարանը իր մօտն է, թող բարեհաճի հոն իջնել, և հոն Ամեն. Ս. Պատրիարքին հարցնել, Սա նորա ուր լինելն և իւր հրամանին համեմատ ինչ ընելն ամենայն ստուգութեամբ իրեն ասել չմերժեր։

Ընդունեցէք, խմբագիր տէր, անկեղծ յարգանաց հաւաստին։

Գ. Մ. ՇԷԽԵԱՆ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Գաղղիական Մամուլը։ —Փարիզի մէջ այս օրուան օրս կը հրատարակուին 754 լրագիրք, օրագիրք, պարբերական հանդէսք, և այլ և այլ հրատարակութիւնք, որոց ոմանք ամենօրեայ, ոմանք շաբաթական, ոմանք կիսամսեայ և այլն. ասոնցմէ 53 հատը աստուածաբանութեան վրայ կը խօսին, 63 ը իրաւաբանութեան, 53 ը գրագիտութեան, իմաստասիրութեան, լեզուագիտութեան և այլն. 17 հատը երաժշտութեան վրայ կըզբաղին. 8 ը թատրոնոց վրայ. 61 հատ նորաձևութի լրագիր կայ, 69 բժշկական և գեղագործական հանդէս, 47 ուսումնական հրատարակութիւնք, 23 ռազմագիտական և ծովային գիտելեաց վրայ և 18 ալ երկրագործութեան վրայ խօսող և այլն և այլն։

Ծխէ լեռնը։ —Բարտոնայի աղի լեռը Պարչելոնայի մօտ (ի Սպանիա) անյիշատակ ժամանակէ հետէ ծանօթ է ամենուն։ Այս լեռս 3 քիլոմեթրէ աւելի տարածութիւն ունի. իսկ բարձրութիւնն է միջին հաշւով 150 մեթր։ Սոյն լեռանս այնքան ժամանակէ 'ի վեր անձրևի ջրերէն խիստ քիչ ցածցած ըլլալը կարծել կուտայ տեղացւոց թէ աղի այդ կոյտն անսպառելի է։ Աղն երկաթի օքսիտներու ազդեցութեամբ կարմրի մօտ գոյն մը առած է, և տեղ տեղ հոծ, տեղ տեղ ապնդային կազմութիւն ունի։ Մանաւորապէս 1870էն 'ի վեր է որ՝ ըՍպանիոյ մէջ աղի մենաշնորհը վերցուելովն այս աղահանքը յարատևութեամբ բանեցունել սկսած են։ Մէտրինա Ջէլի դուքսն՝ որոյ սեփականութիւնն էն սոյն աղի խաւերը, 40 հոգի կաշխատցնէ այժմ այդ լերան վրայ, որք օրը 40 տակառաչափ աղ կը հանեն ոչ թէ ուրիշ աղահանքաց նման գետնին ներքև աշխատելով, այլ բաց երկնքի տակ ինչպէս որ աւերակի մը մէջէն հողերն ու քարերը կը հանեն։

Կայծակէ ի՞նչ զգուշութեամբ կանոններ— Բարձրաբերձ ծառոց ներքև չկենալ. շանթարգել չունեցող բարձր տանց կամ շէնքերու ներքև չապաստանել բաց դրան մը, կառադրան մը և կամ որևէ քիւի տակ չկենալ։

Հեռագրական թելերէ, զանգակներու թէլերէ և մետաղեայ որ և է հիւսկէն թելերէ բաւական հեռու կենալ։

Երբ բացավայրի մէջ մրրկի բռնուիս, վրադ գտնուած մետաղեաց նիւթերը (զէնք, մանգաղ, բահ և այլն) գետին դնել և անկից հեռանալ

Կառքերէ հեռանալ։

Եթէ ամպրոպք շատ ցած են և գտնուած տեղւոյդ վրայ պէտք է առ վայր մի գետինը պառկիլ, բայց նայելու է որ մօտ տեղուանք ծառեր կամ շէնքեր չգտնուին։

Ծառաստանի մը մէջ գտնուած ատենդ միևնոյն բարձրութիւնն ունեցող ծառոց միջավայրը կենալ, և եթէ ծառազարդ ճամբու մը վրայ կը գտնուիս, երկու կողման եզերաց ծառերէն միանգամայն հեռանալ։

Երբ դաշտավայրի մէջ կը գտնուիս, որ և է գետնէն դուրս ցցուած իրերէ, ինչպէս չոր խոտի դէզերէ, հեռագրական ձողերէ և ուղեցոյց տախտակներէ հեռանալ։

Եթէ ձի կամ կառք հեծած ես, լաւ կընես որ վար իջնես անկից, ձիդ ծառոյ մը կամ որ և է ցցի մը կապես և հեռանաս անկից։

Որ և է տան կամ բնակութեան մը մէջ գտնուած ատենդ՝ պէտք է ծխնելոյզէն, վառարանի (սոպա) ծխնելոյզներէն, երկաթեայ մահճակալներէն, տան մետաղեայ նիւթեր շատ գտնուած կողմերէն, մինչև անգամ պատկերաց ոսկեզօծ շրջանակներէն, և կաշեկազմ գրքեր պարունակեալ մատենադարաններէն հեռանալ։

Պատուհանները գոցել, անոնց քով չկենալ, ծխնելուզի մը և պատուհանի մը մէջ տեղ չկանգնիլ, փոթորկին հակառակ կողմը գտնուած սենեակները քաշուիլ։

Նաւու մը վրայ գտնուած ատենդ՝ կայմերէն և շղթայարժ մեքենայէն հեռանալ։

ԼՍԱՐԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Գումգաբու, Վարժարան Մայր Եկեղեցւոյ

Առաջիկայ կիրակի օր (Նոյ. 2) ժամ 6 ին Մեծ. Գ. Խ. Պիւլպիւլեան էֆէնտին պիտի ատենաբանէ հետևեալ նիւթին վրայ. Հայուն անցեա՞լն է աւելի ախուր թէ ներկայն, և թէ ի՞նչ պիտի լինի նորա ապագայն.

'ի Դիւանէ

1875 հոկտ 31 — Գործ. ժող. Վարդ. Ընկերութեան

Գումգաբու

Ատենադպիր — Ատենապետ

Վ. ՓԻՐԻԵԱՆ — Մ. ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԵԱՆ

ԹԱՏՐՈՆ ՕՍՄԱՆԻԷ

ԿԵԴԻԿ ՓԱՇԱ

Վարդովեան Յ. Էֆէնտիի Վարչութեան

1875 Նոյ. 1 շաբաթ գիշեր ժամ 3

ՊԷԼ ԷԼԷՆ

Գուսաներգութիւն երեք արար Տաճկերէն լեզուաւ

Սովորական գին

ՖՐԱՆՍԸԶ ԹԷԱԹՐՕՍՈՒ

ՕՍՄԱՆԼԸ ՕՓԷՐԱ ՔՕՄՓԱՆԵԱՍԸ

Տ. Չուխաճեան վէ Տ. Գալֆայեան վէ Շէրիքէսի իտարէսինտէ

1875 Նոյեմբեր 1 ճումաա էրթէսի ախշամը սաաթ 3տէ

Ցէվդէթ էլ աաէ օլարագ

ԱՐԻՖԻՆ ՀԻՅԼԷՍԻ

Մուսիգի օբէրա պուֆ ֆասըլ

ՊԼԵԹԷ

Տ. Չուհաճեան վէ Ռ. Ալփօքէլթիօ

Ֆիյաթ աատէթա

ԻԼԱՆ

Գափանը տագիրգ Ֆապրիգասը իչուն Մ. Բոլի պազիրկեան գումբանեասընըն 7 Թէմուզ 91 թարիխլու քօնթրաթօ մուճիպինճէ միւթէահհըտ պուլունտըղը 80.000 գանթար պիրինճի նիւ Գասթըլ քէօմիւրինէն Ազօսթօստէն իթիպարէն չիմտիյէ գատար իյթալընա պօրճլու օլտուղը 30.000 գանթար քէօմիւրտէն 4695 գանթարընը թէսլիմ իլէ դուսուր վիրէմէտիկի 25.300 գանթար պիրինճի նիւ Գասթըլ քէօմիւրինի իսպու Թըշրինի Սանինին ալթընճը փէնճշէնպիհ կիւնի Տաըը Շուրաճէ միւնագասայը ալէնիյէ իճրա գըլընը գալթիսի վէրիլէճէկի ճիհէթլէ մէզքիւր քէօմիւրին իթասընա թալիպ օլան թիւճճարըն հէվմի մէզքիւրտէ Տաըը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։ 2

30 Թըշրինի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

Նիզամիէ Խաղինէսինին մալը օլուպ Ազապ գաբուսը ճիվարընտա Գալաֆաթ էերինտէ պուլունան արսայի հալիյէ քիրէյիլէ գօնուլմագ իւզրէ իճարէ վիրիլէճէկինտէն պիր սէնէլիկի պին գուրուշ օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի Սանիի Բուլմինին աէօրաինճի Սալը կիւնի գարարը գաթիի վիրիլէճէկինտէն տահա զիյատէ իճարիլէ իսթիճարընա թալիպ օլանլարըն հէվմի մէզքիւրտէ Տաըը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։

30 Թըշրինի էվվէլ 1875 1

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ իչուն լիւզումի օլուպ միւպայեա օլունաճագ օլան 150 աատէտ քէպիր վէ 200 աատէտ սաղիր թիմուր մանղալըն պէհէր ղըլէսի 3 ղըշ 35 փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի Սանիի Բուլմինին իւչիւնճի փազար իրթէսի կիւնի գարարը գաթիի վիրիլէճէկինտէն, իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն հէվմի մէզքիւրտէ Տաըը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։

30 Թըշրինի էվվէլ 1875 1

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ քալէփօշանէ անպարընտա նըֆը թարիխի քօնթրաթօսու պէա իլէ պիր մահէ քատար վէ նըֆը տիկէրի տախի էրթէսի այտա թէսլիմ օլունմագ վէ մաքպուզըլարը վիրուտինտէ էսմանը սիմ մէճիտիյէ իրմի պիրէր ղուրուշ օլարագ սիւլսիւ Նըզամիյէ խազինէսինտէն փէշինէն վէ սիւլսանի տախի հավալէթէ թէսլիմ վէ իթա օլունմագ իւզրէ միւպայեա օլունաճագ օլան 20.000 քըյէ էէրլի խամի թօգմագլըմըշ քէօսէլէնին պէհէր քըյէսի 30 ղուրուշ վէ 10.000 աատէտ էէրլի խամի պէյազ փաքթանըն տախի պէհէր քըյէսի 33 ղուրուշ օլարագ թալիպլէրի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի սանիի Բուլմինին իւչիւնճի փազար էրթէսի կիւնի գարարը գաթիլէրի վէրիլէճէկինտէն, իթա իթմէյէ թալիպ օլանլարըն հէվմի մէզքիւրտէ Տաըը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։

27 Թըշրինի էվվէլ 1875 1

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ Սարաճխանէ անպարընտա միւպայեա օլունաճագ օլան 2000 աատէտ պիւթիւն էտըը իսփարթա Սախթիյանըն պէհէր աատէտի 27 ղըշա օլարագ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի Սանիի Բուլմինին իւչիւնճիւ փազար իրթէսի կիւնի գարարը գաթիի վէրիլէճէկինտէն, իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն հէվմի մէզքիւրտէ Տաըը Շուրայի ասքէրիյէ կէլմէլէրի։

27 Թըշրինի էվվէլ 1875 1

Պապը Սէրասքէրի

Ասաքիրի շահանէ էրզագ անպարը իչին միւպայեա օլունաճագ օլան 35000 քըյէ Թըրապուզոն ֆասուլեասընըն պէհէր քըյէսի 80 փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Թըշրինի Սանիի Բուլմինին պիրինճի ճումա էրթէսի կիւնի գարարը գաթիի վէրիլէճէ-

յինտէն, իմա իմէյէ Թալիպ օլմնլարըն եէվմի մէգքիւրտէ Տարը Շուրայի աքէրիյէ կէլմէլէրի։

28 Թըշրինի էվվէլ 1875 1

Պապը Սէրասքէրի

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԴԱՍԱԳԻՐՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Երկասիրութիւն Յովհաննու Պատուելոյ Մավեան

Բ. ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Յ'ԱՐՄԱՇ

Ի վանս Չարխափան Ս. Աստուածածնի

Այս ամենակարեւոր դասագրքին առաջին տպագրութիւնն երկար ժամանակէ ի վեր սպառած ըլլալով և դպրոցաց մէջ ասոր գործածութիւնը խիստ օգտակար տեսնուելով, առաջնորդութեամբ Կ. Պոլսոյ և գաւառաց դպրոցներու տնօրէնութեանց վերստին ի լոյս ընծայուեցաւ բազմարդիւն հեղինակին սրբագրութեամբն ու օգտակար յաւելուածներովը։

Ի Գին վեց դահեկան։

Կը ծախուի Գրավաճառ Յ. Գաֆաֆեանի գրատունը։

ԸՆԻԾԵԱԼՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

* * * ԱԲԲԱՅ

Թարգմանեց Մ. Մամուրեան

Հատոր երրորդ

Զմիւռնիա Տպագր. Տէտէեան

Կը գտնուի Կ. Պոլիս Զագմաքճըլար փողոց թիւ 20 Գաֆաֆեան եղբարց գրատունը, եւ Զմիւռնիա Տէտէեանց վաճառատունը. գին 12 ղրշ։

ՎԱՌԱՐԱՆԻ ՄԸ ԿԱՅԾԵՐ

Գրեաց Ս. Տէր Սարգսեան

Նօթմասուն երեսէ բաղկացեալ գրքոյկ մ'է, որ հայրենասիրական, բարոյական ընտանեկան եւ այլ գաղափարներ կըպարունակէ ընթերցանութեան արժանի։

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. գին մէկ քառորդ արծաթ մէճիտ։

ԺՈՐԺ ՍԱՆ

ՖԻԸԱԼԻ

Տպագրութիւն Տէտէեան

Այս վիպասանութիւնը որ եւրոպական ազգաց մէջ քանի քանի անգամ հրատարակուած է, Հայ լեզուաւ առաջին անգամն է որ Գ. Մըսըրեան էֆէնտիի աշխատասիրութեամբը թարգմանուելով 'ի լոյս կընծայուի։

Կը գտնուի Գաֆաֆեան գրատունը. գին 7 ղրշ։

ՈՒՎ Է ՄԵՂԱՒՈՐ

ՏԵՏՐ Ա.

Հրատարակեց Յ. Ա.

Հայ տանանց և օրիորդաց մէջ ժամանակէ մ'իվեր տիրած զեղխութեան, պճնասիրութեան, և անոնց հետեւանքն եղող փարուց ապականութեան և այլ բազմազիմի չարեաց և թշուառութեանց խրատական նկարագիր մ'է, ամեն ընտանեաց հայրերու, ծնողաց և ամուսնոց ընթերցման արժանի։

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի, գին 60 փարա։

ՕՐԱՑՈՅՑ

1876

ՆԱՀԱՆՋ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

ԵՒ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՕԴՈՅ

Յօրինեալ

Ի Տ. Եղեմի տոհմային խմբագրի

Ամեն հայ գրավաճառաց քով կը գտնուի. գին 60 փարա։

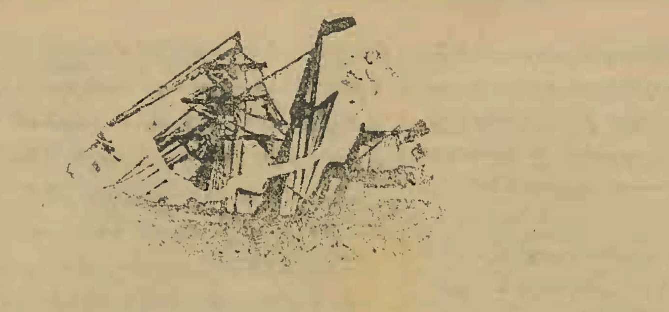

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1875 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1 ՇԱԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՅԵՄԲԵՐ 30

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ Թիւ — Եւրոպական եզերք

2 20 Եէնիմահալլէէն Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա Եէնիքէօյ Սթէնիա Էմիրկեան, Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Նոյ. 15էն ժամը 1 1/4 ին)։

2 45 25 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու Պէօյիւք. Քիրէճպ. Թարապիա Եէնիք. Պոյաճ. Ռ. Հիսար Պէպէք.

3 30 34 Ռ. եւ Ա. Գավաքէն Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա, Եէնիքէօյ Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Պէպէք.

5 32 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկէն, Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւ. (Ուրբաթ օրերը Օրթաք. Պէշիքթաշ հանդիպելով)։

5 45 20 Եէնիմահ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյքօզ. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ. Պէյլ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

7 2 Եէնիմահալլէէն Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Եէնիք. Գանլըճա, Պոյաճ. Ռ. Հիսար, Ա. Հիսար, Գանտիլլի Արնաւուտք. Պէյլէրպէյ, Օրթաքէօյ Գուզկունճուք, Պէշիքթաշ, Իւսկիւտար։

8 45 25 Եէնիմահալլէէն, Մէզարպուրնու. Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Պէյքօզ. Եէնիք. Պոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք, Արնաւ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիկթաշ։

10 22 Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնաւ, Օրթաք. Պէշիկթաշ։

Անատօլու քեզէն

2 15 1 Արնաւուտք. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. (Նոյ. 15էն ժամը 2 1/2 ին)

2 45 6 Արնաւ. Գուր. Օրթաքէօյ, Պէշիք. (Աս ալ ժամը 3ին)

3 30 3 Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։

4 5 22 Պէպէք. Արնաւ. Գուր. Օրթ. Պէշիկ.

5 20 Արն. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։

5 45 3 Արնվ. Գուր. Օրթ. Գուզ. Պէշիկ. Գապաթաշ։

8 6 Արնվ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք։

Ասիական եզերք

2 23 Պէյքօզ, Բաշ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիքէօյ, Չէնկէլք. Պէյլէր, Գուզկունճ։ (Նոյ. 15էն ժամը 2 1/4ին)։

2 15 2 Վանիքէօյէն Չէնկէլ, Պէյլէրպ, Գուզկունճք, Գապաթ։

2 30 17 Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա Պէյքօզ, Բաշպահ. Գանտ. Ա. Հիսար, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպ, Գուզ. (Նոյ. 15էն ժամը 2 3/4 ին)։

4 15 1 Վանիք, Չէնկ Պէյլէրպէյ Գուզկ։ (Բացի ուրբաթէ)։

4 30 21 Պէյքօզ, Բաշպահ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպէյ Գուզկ։

10 15 3 Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

3 30 2 Գապաթաշ, Իւսկիւտար, Պէշիքթաշ, Գուզկունճուք, Օրթաքէօյ Պէյլէրպէյ Չէնկ. Արնաւ. Գանտիլլի Ա. Հիսար, Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Գանլըճա, Եէնիքէօյ. Պէյքօզ, Թարապիա Պէօյիւքտէրէ, Եէնիմահալլէ։

4 23 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնաւ. Պէպէք, Ռ. Հիսար. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ.

5 30 25 Պէշիկթաշ, Օրթաք, Արնաւ, Պէպէք. Ռ. Հիսար, Էմիրկ, Եէնիք, Պէյքօզ, Թար, Պէօյիւք, Մէզ, Եէնիմահ։

6 30 6 Գապաթաշ, Իւսկիւտար, Պէշիկթաշ Գուզկունճուք, Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Արնաւ.

8 15 22 Պէշիքթաշ Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ Ռ. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապիա Պէօյիւք. Մէզար։

9 45 34 Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թար. Պէօյիւքտէրէ. Մէզարպ. Եէնիմա. Ռ. եւ Ա. Գավագ։

10 30 20 Պէշիկթաշ, Գուր. Ռ. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Քիրէճպ. Պէօյիւք. Եէնիմահ.

10 50 32 Օրթաք. Արնաւ Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմահ.

11 15 25 Պէպէք Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիքէօյ. Թարապ. Պէօյիւք Եէնիմահ.

Անատօլու քեզ

4 15 20 Արնաւուտքէօյ.

9 20 4 Գապաթ. Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնաւ. Վանիք.

10 5 3 Պէշիկթաշ, Օրթաք, Գուրուչ. Արնաւ.

11 5 2 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ, Օրթաքէօյ, Գուրուչ. Արնաւ։

11 35 1 Պէշիքթաշ. Օրթաքէօյ, Գուրուչ, Արնաւուտքէօյ.

12 3 Պէշիք, Գուզկունճուք, Գուրուչէշմէ,

12 6 Օրթաքէօյ Արնաւուտքէօյ. (Ուրբաթ օրերը Պէշիկթաշ-Գուրուչէշմէ)։

Ասիական եզերք

3 15 1 Պէշիկ. Գուզկ. Պէյլէր, Չէնկ. Վանիք. (Բացի ուրբաթէ)։

4 45 3 Պէշիքթաշ, Գուզկ. Օրթ. Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ Արնաւ։

10 17 Գուզկ, Պէյլէր, Չէնկ, Վանի, Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշպահ, Պէյքօզ, Պէօյիւք։

10 45 21 Գուզկ. Պէյլէրպէյ Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլ. Բաշպահճէ, Պէյքօզ։

11 15 23 Գուզկ. Պէյլէրպէյի, Չէնկէլք. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլըճա, Բաշպահճէ, Պէյքօզ.

11 40 22 Գապաթ. Գուզկ. Պէյլէրպէյ, Չէնկէլ. Վանի. Պէպէք։

Ուրբաթ օրեր ժամը 4 1/2ին կամուրջէն շոգենաւ մը ելնելով Իւսկիւտար Գուզկունճուք, Պէյլէրպէյ Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ, Գանլըճա Բաշպահճէ հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ, եւ իրիկուան ժամը 9ին Պէյքօզէն յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի վերադառնայ։

Այս լրագիրը շաբաթը երեք անգամ կը հրատարակուի, երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը։ Բաժանորդագրութեան տեղերն են Կ. Պոլիս Չինիլի խան վերի յարկը թիւ 15 Մասիսի խմբագրատուն

Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց անձնակները։

ԻԶՄԻՐ. Ստեփան աղա Տէտէեան.

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խօսրով էֆ. Եսկիճեան.

ՊՐՈՒՍԱ. Սահփան աղա Թանկէրեան.

ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յովակիմ աղա Ուզուն-արգեան.

ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Խաչատուր աղաէյլմաեան

ԿԱՐԻՆ. Կարապետ պատուելի Զաքարեան.

ՎԱՆ. Կարապետ աղա Նալթանեան.

ՄՈՒՇ. Մկրտիչ աղա Փօթիկեան.

ԵԱՇ. Մ. աղա Խաչիկեան.

ՖՈՒՔՇԱՆ Ֆէրհատ աղա Ս. Ֆէրհատեան

ԵՐԶՆԿԱՑ. Թադէոս աղա Բագրատունի։

ՍԻՎՐԻՀԻՍԱՐ. Արժ. Տ. Բուրէն.

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրողներ ուզողներն ասս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ

ԽՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ

Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ

Կ. ՊՕԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY		NORTHERN ASSURANCE COMPANY	
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ		ՆՈՐԹՀԸՐՆ	
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.		Լոնտրայի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգ. Լր.	
Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	2,000000	Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000000
Վճարեալ դրամագլուխ	250,000	Վճարեալ դրամագլուխ	150,000
Պահեստի դրամ հրդե.		Պահեստի դրամ հրդե.	
հի ճիւղէն գոյացեալ	827,238—1,077238	հի ճիւղէն գոյացեալ	315,000—465,000
1872ին հրդեհի զուտ հասոյթը	803,746	Զուտ հասոյթ 1872ի	313,364

Ստորագրեալք իրենց բարեմիտ յաճախորդաց և սյս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն,

Ապահովութեանց կորդագրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ հավասարական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովը ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բանողներու ինքզինք ներկայացունել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բէրայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները գիւղերը և գաւառները։

Գիներուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանց գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրչէմպէ բազարի մօտ Աղավանի խան թիւ 5։

Միացեր գործակատար

Վ. Ռ. ՍՈՒԱՆ